

тим більше нарощування трудових ресурсів на селі за рахунок збільшення чисельності населення та його працездатної частини стає неможливим. Тому основне навантаження в їх відтворенні переноситься на фактори інтенсивного характеру. Інакше кажучи, вимоги до фахівців-аграріїв, чисельність яких скорочується, значно зростає. Але, як показало наше дослідження, якісні характеристики кадрового потенціалу сільгосп підприємств потребують значного покращення. Для подолання цього протиріччя необхідно реалізувати такі кроки. По-перше, роботодавцям слід здійснити диференціацію зарплати працівників в залежності від рівня освіти. По-друге, важливо скоротити періодичність підвищення кваліфікації працівників (через кожні три роки). По-третє, зміцнити дорадчі служби обласного і районного рівнів і на цій основі підвищити їх роль в перепідготовці кадрів зайнятих в сільському господарстві. По-четверте, створити на кожному підприємстві умови для самоосвіти і підвищення кваліфікації. По-п'яте, більш широко використовувати механізм дистанційної освіти. По-шосте, негайно перейти до прийому в аграрні вузи мешканців села без тестування і вступних іспитів. По-сьоме, активніше практикувати комплектування кадрового корпусу сільгосп підприємств на контрактних, а при можливості і на конкурсних засадах. По-восьме, на державному рівні через систему оподаткування зацікавити роботодавців у збільшенні інвестицій в довгостроковий розвиток людських ресурсів в сільській місцевості. Такі заходи дадуть можливість прискорити інноваційне оновлення аграрного сектора.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арыстанбекова А. Экономика, основанная на знаниях / А. Арыстанбекова // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – №6. – С.30-33.
2. Бородіна О.М. Людський капітал на селі: наукові основи, стан, проблеми розвитку: [монографія] / О.М. Бородіна. – К., 2003. – 277 с.
3. Зиновьев И.Ф. Формирование и реализация экономического потенциала в аграрной сфере / И.Ф. Зиновьев. – Симферополь: Феникс, 2009. – 386 с.
4. Кузьмина А. Потенциал рабочей силы и рынок образовательных услуг / А. Кузьмина // Вопросы экономики. – 2007. – №1. – С.141-146.
5. Малік М.Й. Кадровий потенціал аграрних підприємств: управлінський аспект: [монографія] / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. – 370 с.
6. Михайлова Л.І. Людський капітал: формування та розвиток в сільських регіонах: [монографія] / Л.І. Михайлова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 388 с.
7. Олійник Т.І. Формування й ефективне використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств: [монографія] / Т.І. Олійник. – Харків: Магда Lid, 2008. – 372 с.
8. Россоха В.В. Соціальний потенціал аграрного підприємства: оцінювання і формування / В.В. Россоха. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2009. – 106 с.
9. Рябоконт В. Професійно-кваліфікаційна структура робочої сили на селі / В. Рябоконт // Економіка АПК. – 2009. – №12. – С.124-129.
10. Скубко Ю. ЮАР: инновационное развитие и человеческий фактор / Ю. Скубко // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – №6. – С.86-92.
11. Ульяновченко О.В. Формування та використання ресурсного потенціалу в аграрній сфері: [монографія] / О.В. Ульяновченко. – Х., 2006. – 357 с.
12. Яценко В.М. Аналіз стану людського капіталу підприємств АПК у період трансформації економіки України / В.М. Яценко, О.П. Кошулько // Економіка АПК. – 2007. – №6. – С.109-113.

УДК 339.727.22:338.43

МЕТОДИ ОЦІНКИ РІВНЯ РОЗВИТКУ ІНВЕСТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Клєцова Н. В.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Розвиток інвестиційної діяльності у сільському господарстві країни є одним із засобів подолання кризових явищ, що спричинили нестабільність функціонування підприємств даної галузі та необхідність моделювання їх закономірностей під час адаптації до нового середовища. Зовнішній характер трансформаційних процесів в економіці може мати як негативний, так і

позитивний вплив на розвиток підприємств. За рівних умов господарювання подібні за організаційною формою, розміром та галузевою приналежністю, досліджувані об'єкти можуть мати абсолютно різні результати діяльності. Тому, від вибору групи показників, що необхідно діагностувати на підприємстві, залежать ступінь достовірності отриманих результатів та комплекс заходів щодо поліпшення можливих негативних тенденцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання діагностики іноземного інвестування підприємства, як комплексної його оцінки, є предметом дослідження таких вітчизняних та закордонних вчених, як У. Г. Бівер [1, с. 71–109], В. І. Губенко [2, с. 281–283], Т. О. Заєць [3, с. 191–193], В. В. Ковальов, Л. В. Кривов'язюк [4, с. 3–257], Т. В. Мацибора [5, с. 62–65], О. В. Мороз та О. А. Сметанюк [6, с. 4–165], З. М. Соколовська [7, с. 10–119], Л. В. Сорокіна [8, с. 93–100] та інші.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є визначення методів оцінки рівня розвитку іноземного інвестування сільськогосподарських підприємств в умовах ринкової нестабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У залежності від сфери застосування можна говорити про економічну та управлінську діагностику, бізнес-діагностику, діагностику кризи розвитку підприємства, діагностику проблеми, діагностику економічної системи. Як правило, процесу діагностування притаманні такі риси: 1) на етапі виявлення причин, які впливають на проблему, що стоїть перед підприємством, найчастіше використовуються формалізовані суб'єктивні методи одержання даних, зокрема спостереження, опитування, тести, бесіди; 2) аналіз та оцінка фактів не завжди мають кількісні характеристики, часто відсутні критерії та база для порівняння; 3) при побудові причинно-наслідкового зв'язку виникнення проблеми дуже часто взагалі не використовуються сучасні економіко-математичні методи [4, с. 68].

В. І. Губенко звертає увагу на те, що серед сучасних наукових методів оцінки зовнішньоекономічних процесів, складовою яких є іноземна інвестиційна діяльність, провідне місце посідає структурно-функціональний метод, сутність якого полягає у розгляді окремого економічного явища як системного з обов'язковим аналізом функцій взаємодіючих елементів [2, с. 281–283]. Тобто, досліджуючи конкретні явища, ми аналізуємо функції, що їх описують, при чому аргументи та функції можуть мінятися місцями чи взагалі описувати явища різної природи. Тож, підприємства з іноземними інвестиціями, не є винятком і їх можна розглядати як складову конкретного явища.

Найпоширенішим методом оцінки розвитку підприємств є застосування діагностики його фінансового стану. Так, О. В. Мороз та О. А. Сметанюк [6, с. 48] при оцінці суб'єктів господарювання, перш за все, вважають за необхідне визначити рівень кризових явищ, що відбуваються на підприємстві, акцентуючи увагу на тому, що банкрутство та криза є поняття-синоніми лише у випадку фінансової кризи. За інших обставин, сільськогосподарське підприємство може перебувати в економічній, фінансовій, інноваційній, управлінській та інших кризах, у той час як банкрутство – це лише кінцевий етап фінансової кризи. Однак кожне кризове явище може спричиняти “відмирання” підприємства, що водночас вказує на його банкрутство, тому методика прогнозування кризи можна умовно назвати методиками прогнозування банкрутства.

У вітчизняних та зарубіжних дослідженнях [7, с. 10–119; 9, с. 7–190] усі методики прогнозування банкрутства підприємств, що залучають іноземні інвестиції, оцінки їх кредитоспроможності та інвестиційної привабливості зводяться до діагностики фінансового стану функціонуючих суб'єктів. Зазначимо, що діяльність підприємства та його результати мають відображення в економічних показниках, під якими розуміють кількісну та якісну оцінку досліджуваного явища, процесу або ж результату [4, с. 67]. У науковій літературі розглядаються два основні підходи до прогнозування кризи

сільськогосподарських підприємств – кількісний (базується на аналізі фінансових даних та проводиться двома методами: методом коефіцієнтів та методом бальної оцінки) та якісний. Кількісний зв'язок між окремими факторами чи прихований зв'язок одних показників з іншими, дозволяє визначити кореляційний аналіз. При цьому деякі з критеріїв досліджуваних коефіцієнтів орієнтовані лише на діагностику внутрішнього середовища суб'єкта, інші ж наполягають на доцільності проведення діагностики як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Зокрема, Л. В. Кривов'язюк [4, с. 9–11] у процесі діагностики інвестування підприємств розглядає лише внутрішнє його середовище.

Більшість методик ґрунтуються на коефіцієнтному підході, пріоритетність використання якого є не випадковим для сільськогосподарських підприємств. Так, перевагами застосування методик в межах коефіцієнтного підходу до діагностики фінансової кризи підприємства є: 1) елімінування фактора часу, що забезпечує можливість порівняння розрахованих показників не лише в просторовому аспекті, але й у динаміці без додаткових операцій щодо перерахунку вихідної інформації у порівняльний вид; 2) результативність аналізу, що дозволяє не лише ідентифікувати фінансовий стан підприємства, але й виявляти проблеми розвитку та визначати причини, що їх зумовили [6, с. 49–52].

Щодо оцінки банкрутства сільськогосподарських підприємств, то існує більше 16 методик, кожна з яких має певні переваги застосування. Так, У. Г. Бівер пропонує комплексну однокритеріальну оцінку фінансового стану підприємства, що передбачає розрахунок таких основних показників: коефіцієнт Бівера, рентабельність активів, фінансовий ліверидж, коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом, коефіцієнт покриття. Значення наведених показників порівнюється з їх середніми значеннями для трьох груп підприємств: забезпечених підприємств; підприємств, що збанкрутували протягом п'яти років; підприємств, що збанкрутували за один рік [1, с. 71–109; 4, с. 71;].

Застосовуючи показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера, можна отримати на основі кореляційного аналізу модель затримки платежів для різних значень. Проте російські науковці Р. Сайфулін та Г. Кадиков пропонують проводити експрес-оцінку фінансового стану підприємств з іноземними інвестиціями у вигляді визначення рейтингового числа за формулою: $R=2X_1+0,1X_2+0,08X_3+0,45X_4+X_5$. За умови повної відповідності значень фінансових коефіцієнтів мінімально допустимим нормативним рівням рейтингове число дорівнює одиниці, а фінансовий стан з рейтинговим числом менше одиниці характеризується як незадовільний [4, с. 69–71; 6, с. 57]. Слід зазначити, що дана модель в українських сільськогосподарських підприємствах не має практичного застосування, так як не враховує галузевих особливостей розвитку господарюючих суб'єктів та притаманних їм рис вітчизняної економіки. Тож, застосування даного підходу має на меті лише теоретичне прогнозування можливих наслідків, що не дають підстав для практичних висновків.

Діагностику рівня розвитку інвестування підприємства можна також здійснювати за допомогою іншої моделі рейтингової (бальної) оцінки стану підприємства, комплексний аналіз якої дозволяє віднести досліджуваний об'єкт до певного розряду чи групи. Рейтингу притаманна риса мінливості, що проявляється у його зниженні чи підвищенні. Методика даного підходу полягає в тому, що за допомогою балів оцінюються фактичні дані запропонованих коефіцієнтів, результати яких залежать від відповідності фактичних даних мінімально допустимим. Як правило, при використанні бальної оцінки застосовують тест М. Тамарі [10, с. 16], базою якого виступають шість основних показників-індикаторів фінансового стану підприємства. Існує також методика бальної оцінки, що була розроблена російськими вченими, за результатами розрахунків якої можна визначити

відповідний клас для підприємства з іноземними інвестиціями. Така приналежність залежить від характеристик, що притаманні кожному угрупованню. Наприклад, перший клас характеризується відмінним фінансовим станом підприємства та практично відсутнім ризиком для співпраці партнерів, відповідно останньому – п'ятому класу притаманний незадовільний стан підприємства, що вказує на ознаки банкрутства, а партнерство з даним суб'єктом є взагалі недоцільним.

Ми бачимо, що діагностика рівня розвитку інвестування сільськогосподарських підприємств на основі зазначених методик рейтингової оцінки не завжди сприяє ефективному та справедливому розподілу досліджуваних суб'єктів за класами. Так, якщо виявлено відмінний фінансовий стан підприємства, то практично у 80% випадків ризик буде вищим за норму, що суперечить вище зазначеним методикам. Крім того, бальна оцінка не завжди може пояснити, чому те чи інше підприємство увійшло до кризового поля, або ж не завжди нормативно встановлені значення для коефіцієнтів є оптимальними, у деяких випадках – їх взагалі не існує. Проте нормативність показників можна визначити, встановивши додаткові інтервали, що за сучасних обставин набуває особливої актуальності. Наприклад, на нашу думку, під час кластерного аналізу інвестиційного середовища сільськогосподарських підприємств доцільно застосовувати метод балів для кількісної оцінки, зокрема для розрахунку показників інвестиційного потенціалу, інвестиційної активності, інвестиційного ризику, показників фінансового стану підприємства.

Ми погоджуємось з думкою О. В. Мороз та О. А. Сметанюк [6, с. 67], прогресивним підходом, що може надати реальну картину про фінансовий стану підприємства, прогнозувати його можливі інвестиційні зміни у майбутньому, а також допомогти створити низку заходів щодо уникнення небажаних наслідків, є якісний підхід. Нажаль, але у наукових публікаціях даний підхід і досі не знайшов достатнього висвітлення. Проблема полягає у тому, що для здійснення якісного аналізу необхідним є застосування критеріального підходу, що передбачає наявність низки досліджуваних критеріїв. У якості критеріїв оцінки В. В. Ковальов пропонує наступні показники: значні втрати від основної виробничої діяльності, що повторюються; перевищення кредиторської заборгованості певного критичного рівня; надмірне використання короткострокових позикових засобів як джерела фінансування довгострокових вкладень; стабільно низькі значення показників ліквідності; хронічна нестача оборотних коштів; постійно зростаюча частка позикових коштів у загальній величині джерел фінансування; невдала реінвестиційна політика; хронічне невиконання зобов'язань перед інвесторами, кредиторами й акціонерами (стосовно своєчасності повернення позичок, виплати відсотків і дивідендів); значна частка простроченої дебіторської заборгованості; наявність простроченої сільськогосподарської продукції та виробничих запасів; вимушене використання у виробничому процесі устаткування після закінчення його терміну експлуатації; потенційні втрати довгострокових контрагентів; несприятливі зміни у портфелі замовлень та інші [6, с. 66–69]. Крім того, передбачається й застосування інших якісних критеріїв оцінки рівня розвитку підприємств, зокрема даних бухгалтерської звітності, інформації щодо порушення ритмічності сільськогосподарського виробництва, непередбачуваності інвестиційної політики, ненадійності та суперечності законодавчої бази. Дослідження, що ґрунтуються на аналізі лише одного, навіть дуже вагомого критерію з точки зору теорії, не завжди виправдані на практиці. Проте будь-яке отримане прогнозоване твердження, навіть не залежно від кількості критеріїв, перш за все, має інформативний характер, осмислення результатів якого дозволяє розробити заходи на перспективу щодо конкретних дій сільськогосподарського підприємства з іноземними інвестиціями. В. І Губенко пропонує взагалі поєднати якісний та кількісний аналіз, і

визначити на цій основі математичні методи в економічних дослідженнях. У [11, с. 177-187] ми застосовували як кількісний, так і якісний підхід оцінки рівня розвитку сільськогосподарських підприємств.

Слід відмітити, що існують підходи діагностики підприємств, що побудовані переважно шляхом пропозиції застосування певного методу або поєднання методів [86, с. 75–77]. Серед таких методів можна виділити метод експертних оцінок фінансових коефіцієнтів, що ґрунтується на діагностиці групи коефіцієнтів у динаміці. Як правило, пропонується здійснити оцінку загального середовища сільськогосподарського підприємства з іноземними інвестиціями з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів впливу, що були виявлені під час експертної оцінки; провести кореляційний аналіз динаміки та структури активів, пасивів, капіталу та доходів чи витрат підприємства на основі обраної стратегії. Також можна проводити й діагностику інвестування підприємства на перспективу.

На нашу думку, за сучасних ринкових умов, комбінований метод, що поєднує у собі окремі підходи методу інтегральної оцінки та методу експертних оцінок, можна вважати одним із прогресивних. Як зазначає Л. В. Кривов'язюк, за допомогою даного підходу можна досить чітко продіагностувати інвестиційний потенціал підприємства. Якщо розглядати придатність моделей діагностики як інформаційну базу управлінських рішень, то метод інтегральної оцінки швидше за все буде сприятливим для кредиторів, оскільки він спрямований на діагностування фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства у аспекті некризової діяльності. Проте метод експертних оцінок влаштовуватиме інвесторів, які оцінюватимуть перспективність та надійність вкладання власних коштів [4, с. 78].

Діагностика інвестиційного потенціалу сільськогосподарського підприємства може відбуватись у декілька етапів. Спочатку здійснюється формування методології діагностики елементів, що створюють конкурентоспроможний потенціал підприємства. Далі виявляємо елементи, що характеризують стан зовнішнього середовища та потенціалу підприємства. На наступному етапі групуємо елементи, їх характеристики та чинники, аналізуємо внутрішньогрупові та міжгрупові зв'язки. Розробляємо методiku формалізованої оцінки елементів, що створюють конкурентоспроможний інвестиційний потенціал підприємства, а також виявляємо конкурентів, що знаходяться на цільовому або новому ринках. Після цього визначаємо сильні та слабкі елементи інвестиційного потенціалу у порівнянні з відповідними елементами конкурентів, оцінюємо синергізм даних елементів. Завершальним кроком є формування стратегії забезпечення конкурентоспроможного інвестиційного потенціалу сільськогосподарського підприємства та розробка комплексу заходів щодо організаційного супроводження реалізації запропонованої стратегії. Однак існує й інший підхід щодо методів оцінки потенціалу підприємства, який передбачає оцінку інвестиційний потенціал регіону, в якому функціонує досліджуваний об'єкт, а потім з урахуванням оцінки середовища регіону здійснюється діагностика потенціалу підприємства. Зокрема, Т. В. Мацибора [5, с. 62] для аналізу інвестиційного потенціалу регіону пропонує як кількісні, так і якісні методи оцінювання.

Комбінований метод говорить про те, що застосування саме комбінованого підходу задовольнятиме потреби та бажання усіх зацікавлених сторін. Нами було використано даний метод у [12] при побудові кластерної моделі сільськогосподарських підприємств з іноземними інвестиціями для оцінки їх інвестиційного середовища, за допомогою поєднання діагностики прогнозів (на перспективу) розвитку господарюючих суб'єктів та поточної діагностики, а також на основі системи внутрішнього та зовнішнього середовища існування підприємства.

Зазначимо, даній методиці науковці надавали перевагу ще з часів Радянського Союзу. І навіть сьогодні, Т. О. Заєць [3, с. 192] підкреслює, що з існуючих методик, які дозволили б ефективно управляти підприємством з іноземними інвестиціям, є підхід Balanced Scorecard BSC (збалансована система оціночних індикаторів) Нортон та Каплана, що передбачає розробку чотирьох перспектив: фінанси, ринок, внутрішні процеси, вивчення та зростання. Дана методика дозволяє як оцінити, так і водночас передбачити стратегічний розвиток функціонуючого підприємства за чотирма напрямками, зокрема: 1) розвиток досліджуваного об'єкта з точки зору споживачів; 2) позиціонування підприємства в умовах ринку з урахуваннями конкурентних переваг; 3) перспективи інноваційного розвитку; 4) резерви збільшення активів підприємства.

Окрім місця при оцінюванні рівня розвитку функціонуючого підприємства у сільському господарстві належить стратегічному аналізу. Враховуючи умови ринкового середовища, що динамічно розвивається та змінюється, навіть для невеликих сільськогосподарських підприємств передбачуваність та інтуїція керівника є недостатніми критеріями оцінки ефективного позиціонування на ринку сільськогосподарської продукції. У таких випадках виправданими методами діагностування підприємства, що широко застосовуються на практиці, є ABC-аналіз, SWOT-аналіз та кластерний аналіз.

За допомогою метода ABC можна зробити розмежування загальної сукупності показників, що характеризують рівень розвитку підприємства, відповідно до обраних критеріїв на три групи: А, В, С. Після чого робиться припущення, що на групу "А" припадає 20% загальної сукупності одиниць, що забезпечують 80% успіху, вираженого прибутком. Дана методика застосовується для виявлення загальної картини розвитку процесів, що відбуваються на підприємстві.

SWOT-аналіз має на меті побудову матриці сильних та слабких сторін розвитку сільськогосподарських підприємств, що передбачає дослідження окремих зон функціонування, зокрема маркетинг, організаційну структуру, виробництво, фінанси тощо. На основі отриманих результатів діагностики виокремлюють зони, що потребують негайного втручання та відповідного коригування. Проведення даного аналізу дозволяє об'єднати сильні та слабкі сторони сільськогосподарського підприємства чи окремих його підрозділів в одне ціле.

Сутність кластерного аналізу полягає у тому, щоб із загальної сукупності суб'єктів господарювання сформувати окремі групи об'єктів, яким притаманні однорідні якості. При цьому будь-який об'єкт групи за своїми якостями повинен бути значно ближчий до інших об'єктів тієї ж групи, ніж до об'єктів інших груп чи сукупності у цілому. Кластерний аналіз надає можливість проводити диференціацію регіонів у межах країни, області чи району за виокремленими критеріями, що являють для підприємств особливий інтерес. Питання щодо вибору класифікаційних ознак об'єктів, показника близькості чи розходження між об'єктами, а також інтерпретація результатів класифікації іноді виявляються проблематичними. Зазначимо, що у сільському господарстві України кластерний підхід не набув широкого застосування, що говорить про перспективи його доцільності у майбутньому.

У якості пріоритетного показника оцінки рівня розвитку іноземного інвестування будь-якого підприємства Н. В. Дацій [13, с. 4] пропонує, перш за все, визначати ризик від здійснення інвестиційного проекту. На нашу думку, визначення інвестиційного ризику повинно бути не першочерговою умовою, а складовою цілого механізму методологічного процесу дослідження, про що й говорить Т. В. Мацибора. В свою чергу Л. О. Жилінська [14, с. 42] вважає за необхідне спочатку спрогнозувати стан існуючих підприємств з іноземними інвестиціями за допомогою різноманітних методів прогнозування (експертних оцінок, екстраполяції чи економіко-статистичного

моделювання, а також економіко-математичних методів), а потім порівняти отримані результати з фактичними даними.

І. В. Окоркова [15, с. 143–147] розглядає діагностику інвестування на підприємстві в рамках окупності інвестиційного капіталу, обґрунтовуючи це тим, що потенційні інвестори розраховують на сукупний грошовий потік, який не лише компенсує обсяги інвестицій, але й створить при цьому певний прибуток. Разом з тим, при оцінці рівня розвитку іноземного інвестування сільськогосподарських підприємств О. В. Ролінський [16, с. 102–105] акцентує увагу на визначенні показників економічної ефективності вкладених інвестицій. Так, для того, щоб зрозуміти, яким чином відбувається розвиток інвестування в сільськогосподарському підприємстві, необхідно розрахувати, скільки валових та чистих інвестицій, грошового потоку та повного ефекту припадає: на один гектар сільськогосподарських угідь, на одну гривню капіталу та на одного середньорічного працівника. На наш погляд, дана методика є оптимальною у застосуванні, тому що для розрахунку наведених показників можна оперувати достовірними даними, що, відповідно, говоритиме про надійність отриманих результатів дослідження.

Висновки. Таким чином, ми бачимо, у науковій літературі існують численні дослідження щодо методів оцінки рівня розвитку інвестування сільськогосподарських підприємств, проте на сьогоднішній день не запроваджено однозначного підходу, який дозволив би кваліфіковано оцінити рівень іноземного інвестування господарюючих суб'єктів та виступив підґрунтям адекватності прийняття відповідних рішень. Суб'єктивність формування груп показників, що характеризують досліджуване підприємство, неврахування його галузевої специфіки, відсутність широкої та надійної інформованості, зокрема статистичної звітності, для розрахунку вагових коефіцієнтів, необґрунтованість меж інтервалів оцінки окремих індикаторів показників, що обумовлює неточність встановлення їх нормативних значень, застосування лише традиційних фінансових показників та інше, виступає підґрунтям недосконалості існуючої діагностики. На наш погляд, вибіркоче використання усіх згаданих методів оцінки рівня розвитку іноземного інвестування підприємств у сільському господарстві сприятиме виведенню достовірних результатів дослідження як на період існування суб'єкта, так і у прогнозованому періоді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Beaver W. Financial Ratios as Predictors of Failure / W. Beaver // *Empirical Research in Accounting, Selected Studies, Supplement to: Journal of Accounting Research*. – 1966. – № 4. – P.71–109.
2. Губенко В. І. Зовнішньоекономічна діяльність АПК: пріоритети та напрями в умовах глобалізаційних процесів / В. І. Губенко // *Вісник Сумського НАУ. Серія "Економіка та менеджмент"*. – 2006. – Вип. 3–4 (20–21). – С. 281–283.
3. Заєць Т. О. Діагностика підприємства як інструмент управління корпораціями / Т. О. Заєць // *Наукові праці НУХТ*. – 2005. – № 17. – С. 191–193.
4. Кривов'язюк Л. В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування: монографія / Л. В. Кривов'язюк; Луцк. держ. техн. ун-т. – Луцьк: Надстир'я, 2007. – 260с.
5. Мацибора Т. В. Проблеми визначення та оцінки інвестиційного потенціалу регіону / Т. В. Мацибора // *Економіка АПК*. – 2008. – № 9. – С. 62–65.
6. Мороз О. В. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах: монографія / О. В. Мороз, О. А. Сметанюк; Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 166 с.
7. Соколовская З. Н. Диагностика хозяйственных ситуаций в деятельности предприятия: монография / З. Н. Соколовская. – Одесса: ОЦНТ і ЭИ; ОКФА, 1995. – 120 с.
8. Сорокіна Л. В. Діагностика й регулювання стрибків економічного розвитку підприємства / Л. В. Сорокіна // *Актуальні проблеми економіки*. – 2007. – № 2 (68). – С. 93–100.
9. Швиданенко Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія / Г. О. Швиданенко, О. І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2002. – 192, [1] с.
10. Tamari M. Financial Ratios as a Means of Forecasting Bankruptcy of Israel Bulletin / Meir Tamari // *Empirical Research in Accounting, Selected Studies, Supplement to: Journal of Accounting Research*. – 1964. – № 10. – P. 15–45.

11. Клецова Н. В. Кластерна модель оцінки інвестиційного середовища підприємств з іноземними інвестиціями у сільському господарстві Сумської області / Клецова Наталія // Вісник ХНТУСГ. – 2009. – № 85. – С. 177–187.
12. Клецова Н. В. Шляхи вдосконалення розвитку іноземного інвестування сільськогосподарських підприємств в умовах ринку [наукове видання] / Н. В. Клецова. – Суми: ВВП "Мрія", 2009 – 40 с.
13. Дацій Н. В. Ризики у сфері іноземного інвестування та методи управління ними на підприємствах машинобудування / Н. В. Дацій // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 14. – С. 4–6.
14. Жилінська Л. О. Характеристика методів прогнозування показників діяльності підприємства / Л. О. Жилінська // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 1. – С. 42–44.
15. Окоркова І. В. Методи оцінки інвестиційних показників / І. В. Окоркова // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного інституту. Економічні науки. Вип. 2 / ред. В. В. Прядко. – Чернівці, 2001. – 343 с.
16. Ролінський О. В. Показники економічної ефективності інвестицій сільськогосподарського виробничого кооперативу та алгоритми їх розрахунку / О. В. Ролінський // Вісник Сумського НАУ. Серія "Фінанси і кредит". – 2003. – № 1. – С. 102–105.

УДК 658.14.17.012

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Смоляров Ю. Г.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сільське господарство являє собою галузь виробництва, яка у багатьох країнах традиційно є низькоприбутковою і, поряд з тим такою, яка повинна розвиватись навіть при досить негативних умовах інвестиційного середовища. Адже це не просто галузь матеріального виробництва, а сфера економіки, що забезпечує продовольчу безпеку держави, використання та охорону земель й інших природних ресурсів країни, надає можливість існувати традиційному способу життя населення сільської місцевості. Важливою умовою підвищення ефективності аграрного бізнесу є розвиток інноваційного інвестування, впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво, застосування нових форм техніки, технологій і господарювання. Недостатня активність інвестиційної діяльності негативно вплинула на показники ефективності сільськогосподарського виробництва і відтворення капіталу. Окупність витрат по реалізації продукції сільського господарства залежить від рівня концентрації інвестицій. Зниження рівня концентрації капіталу на одиницю земельної площі обумовлює зменшення рентабельності активів.

Досліджуючи проблеми агропромислового виробництва в Сумській області слід відмітити, що невисока інноваційна активність підприємств сільського господарства не дає можливість вийти їм на достатньо високий рівень конкурентоспроможності, що свідчить про необхідність активізації впровадження інновацій, а отже, посилення уваги до розробки стратегії інноваційного розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання пов'язані з інноваційною діяльністю знайшли відображення в працях багатьох іноземних вчених: Л. Водачек, О. Водачкова, Ю. Мороз, А. Томпсон, Е. Уткін, Р. Фатхуддінов, Й. Шумптер та інші. Серед вітчизняних науковців значний вклад внесли: В.П. Александро́ва, П.Т. Саблук, О.І. Амоша, Ю.М. Бажал, Л.К. Безчасний, В.І. Бойко, М.В. Зубець, В.І. Ландик, О.І. Дацій та інші. Основна частина досліджень розкриває вплив інвестицій, спрямованих на інноваційну діяльність переважно стосовно галузей та регіонів. Вирішенню проблеми фінансування інноваційного розвитку економіки присвячені роботи вітчизняних авторів. Проблеми фінансового забезпечення розвитку сфери АПВ розглядалися рядом авторів. Так, Кириленко І.Г. [1], Гудз О.Є. [2] в своїх публікаціях висвітлювали актуальні питання фінансового забезпечення сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах;